UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Idea Theologiæ Moralis

Petrus <a Sancto Josepho>

Coloniæ, 1648

IV. De voto, quo aliquid extrinsecum Deo promittitur.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38935

Visual Library

non tenentur. *Docet 2.* clericos alia ex causa obligari ad solutionem decimarum, nempe quatenus possident proprio jure, vel ex successione parentum, vel ex emptione, vel quocunque hujusmodi titulo.

Notandum autem ex responsione ad 1. Clericos de propriis prædiis, teneri solvere decimas Parochiali Ecclesiæ, etiamsi ipsi sint ejusdem Ecclesiæ clerici; quia aliud est habere aliquid ut proprium, aliud ut commune. Prædia verò Ecclesiæ non esse ad solvendas decimas obligata, etiam si sint intra terminos alterius Parochiæ. Ex quibus postremis verbis colligi potest, Resolutio illius difficultatis, an una Ecclesia teneatur solvere decimas, de hæreditate ipsi concessa, quæ in territorio alterius Ecclesiæ sita est, & ex qua tali Ecclesiæ decimæ pendi solebant. Videtur enim negandum, ex mente S. Thomæ, quem nonnulli recentiores sequuntur. Verùm hoc paulò durum apparet, quia sic contingere posset, unam Ecclesiam successu temporis suis omnibus bonis spoliari: quare doctrina S. Thomæ intelligenda est, nisi inde grave aliquod incommodum oriatur, quod Episcopi judicio determinandum erit.

CAPUT IV.

De voto, quo aliquid extrinsecum Deo promittitur.

RESOLUTIO I. *Inter actus externos Religionis numeratur etiam votum, per quod homines Deo aliquid promittunt, quod tenentur reddere.*] De hac materia agit S. Doctor *2. 2. qu. 88.* per 12 articulos, quorum 1. *docet*, tria ad votum ex necessitate requiri. 1. deliberationē. 2. propositum voluntatis. 3. promissionem, in qua perficitur ratio voti. Duo autem alia interdum superaddi, ad quandam voti confirmationem, nempe pronunciationem oris, & testimonium aliorum. Unde ait votum, juxta Magistrum, esse testificationem quandam promissionis spontaneæ, quæ Deo, & de his quæ sunt Dei, fieri debet.

Nota, ad valorem voti requiri, 1. voluntatem se obligandi, quia sine illa ficta est promissio. 2. Non tamen propositum exequendi, etsi illud ut plurimum cum voluntate se obligandi concurrat 3. Requiri deliberationem formalem, quæ sufficit ad peccatum mortale. 4. Necessarium item esse, ut votum ab extrinseco, per metum cadentem in virum constantem, non extorqueatur.

Articulo 2. docet, votum semper debere fieri de meliori bono: votum enim est promissio Deo facta, quæ proinde debet esse de re voluntaria, & Deo grata: unde de nullo illicito, aut indifferenti debet fieri votum, sed solùm de aliquo actu virtutis. Et quia necessitas voluntatem excludit, hinc non cadit sub voto, quod habet necessitatem absolutam, vel necessitatem finis; adeoque propria voti materia est majus bonum, quod scilicet dicitur tale, per comparationem ad bonum, quod communiter est de necessitate salutis.

Ex qua doctrina collige, ad materiam voti tria requiri. 1. Ut sit in nostra libera facultate, adeoque non de re impossibili: quo fit, ut non valeat votum, nunquam peccandi venialiter. 2. Ut sit opus bonum: nam votum de peccato mortali, mortale est; de veniali, veniale; de indifferenti, inutile, nisi ob aliquam circumstantiam, res aliàs indifferens incipiat esse bona. 3. Ut opus quod voto promittitur, non impediat majus bonum, qualia sunt opera consilii. Hinc invalidè vovet, si quis votum emittat contrahendi matrimonium; quia castitatem servare est per se loquendo, opus majoris perfectionis, quàm matrimonio copulari.

Articulo 3. docet, hominem teneri ad observationem voti, quia ad fidelitatem hominis spectat, ut solvat, id quod promisit; maximè autem debet homo fidelitatem Deo, tum ratione dominii, tum etiam ratione beneficii suscepti. Cæterùm *in responsione ad 1.* advertit, eum qui vovit monasterium aliquod intrare,

trare, debere dare operam quantum potest, ut ibi recipiatur. Et quidem si ille intendit principaliter se obligare ad Religionem, ex consequenti verò elegit hunc locum, tanquam sibi magis congruentem, si non potest ibi recipi, tenetur aliam Religionem intrare. Si autem principaliter intendit se obligare ad hanc Religionem, vel ad hunc locum, propter specialem complacentiam hujus Religionis, vel loci, non tenetur aliam Religionem intrare, si ibi recipi non potest.

RESOLUTIO II. *Vovere est actus homini expediēs, ad latriam spectans, meritum operis augens, habensque solemnitatem quandam in susceptione Ordinis sacri, & in professione Religionis approbatæ.*] Hoc totum traditur à S. Doctore quatuor articulis sequentibus: nam *artic. 2. docet*, expedire homini voto se sic obligare, quia votum est promissio Deo facta: aliter autem promittimus homini, aliter Deo, homini propter ejus utilitatem, Deo propter nostram, inquantum vovendo, voluntatem nostram immobiliter firmamus ad id, quod expedit facere. Quòd si quis *objiciat* pericula ex voto orta, S. Doctor *respondet ad 2.* quando periculum nascitur ex ipso facto, tunc factum illud non esse expediens, putà quod aliquis per pontem ruinosum, transeat fluvium. Esse tamen, si tantum periculum oritur ex defectu hominis: sicut expediens est ascendere equum, quamvis periculum immineat cadenti de equo, alioqui oporteret ab omnibus bonis cessare, quæ per accidens ex aliquo eventu possunt esse periculosa. Periculum autem voventi non imminere ex ipso voto, sed ex voluntate hominis, qui voluntatem mutat transgrediendo votum.

Artic. 5. docet, vovere esse propriè actum Latriæ, & Religionis, nam votum est quædam promissio Deo facta, & promissio nihil aliud est, quam ordinatio quædam ejus quod promittitur, ad eum cui promittitur. Unde votum est ordinatio quædam eorū quæ

quis vovet, in divinum cultum seu obsequium; & hæc ordinatio proprium est opus Latriæ, seu Religionis.

Notat autem in responsione ad 1. Quædam vota pertinere ad Religionem, ratione solius promissionis, ut dum quis vovet continentiam, vel jejunium; alia verò etiam ratione rei promissæ, quæ est voti materia, ut dum quis vovet orationem, vel sacrificium. Et *in responsione ad 2.* promissionem factam sanctis, vel prælatis cadere sub voto materialiter, inquantum scilicet homo vovet Deo se impleturum, quod sanctis, vel prælatis promittit.

Articulo 6. docet, esse laudabilius & magis meritorium, facere aliquid ex voto, quàm sine voto: *primò* quia vovere est actus latriæ, quæ est præcipua inter virtutes morales, ac proinde actum meliorem, & magis meritorium habet. *Secundò* quia ille qui vovet aliquid, & facit, plus se Deo subjicit, quàm ille qui solùm facit: quia se Deo subjicit, non modo quantum ad actum, sed etiam quantum ad potestatem, quia de cætero non potest aliud facere. *Tertiò* quia per votum voluntas immobiliter firmatur in bonũ, quod pertinet ad perfectionem virtutis: sicut peccare mente obstinata, aggravat peccatum, & dicitur peccatum in Spiritum sanctum. *Nec dicas* opus factũ ex necessitate esse minùs gratum Deo, quàm quod fit liberè: hoc enim verum est de necessitate physica, ab extrinseco injecta, non autem de morali necessitate, sponte & liberrimè suscepta, cujusmodi est obligatio voti.

Articulo 7. docet, votum solemnizari per susceptionem sacri Ordinis: & per professionem certæ regulæ. *Rationem affert*, quia solemnitates non consueverunt adhiberi, nisi quando aliquis totaliter mancipatur alicui rei: non enim solemnitas nuptialis adhibetur, nisi in celebratione matrimonii, quando uterque conjugum sui corporis potestatem alteri tradit. Et similiter voti solemnitas adhibetur, quando aliquis

aliquis per susceptionem sacri Ordinis divino ministerio applicatur. Et in professione certæ regulæ, quando per abrenunciationem seculi, & propriæ voluntatis, aliquis statum perfectionis assumit.

RESOLUTIO III. *Non ad omnes spectat validè vovere.* Ita sumitur *ex articulo 8.* ubi S. Thomas docet, alteri subjectum non posse vovere, sine sui superioris consensu, in his in quibus illi subjicitur. Quod *probat*, quia votum est, quædam promissio Deo facta: nullus autem potest per promissionem, se firmiter obligare ad id quod est in potestate alterius, sed solum ad id, quod est in sua potestate. At quicunque est subjectus alteri, quantum ad id in quo est subjectus, non est suæ potestatis, ut faciat quod vult, sed dependet ex voluntate alterius. Et ideò non potest per votum, se firmiter obligare in his, in quibus alteri subjicitur, sine consensu sui superioris.

Nota 1. ex responsione ad 2. Ex quo homo liber venit ad annos pubertatis, eum esse suæ potestatis, quātùm ad ea quæ pertinent ad suam personam, putà quòd obliget se Religioni per votum, vel quod matrimonium contrahat, non esse autem suæ potestatis, quantum ad dispensationem domesticam: unde circa hoc non potest aliquid vovere, quod sit ratum, sine consensu patris. Servum autem, quia est in potestate domini, etiam quantùm ad personales operationes, non posse voto se obligare ad Religionem, per quam obsequio domini sui abstraheretur.

Nota 2. ex responsione ad 3. Religiosum subditum esse Prælato, quantum ad suas operationes, juxta professionem regulæ, & ideò nullum votum Religiosi esse firmum, nisi sit de consensu prælati: sicut nec votum puellæ existentis in domo, nisi sit de consensu patris, nec uxoris, nisi sit de consensu viri. Et *ex responsione ad 4.* licèt prædictorum votum non sit firmum, sine consensu eorum quibus subjiciuntur; esse

tamen licitum, quia subintelligitur conditio, si superioribus placuerit, vel non renitantur.

Articulo autem 9. multa dicit de votis puerorum, 1. Puerum ante pubertatis annos, si non habeat usum rationis, nullo modo posse ad aliquid voto se obligare. 2. Si ante annos pubertatis attingit usum rationis, posse quidem quantùm in ipso est, se obligare, sed votum illius posse irritari per parentes, quorum curæ subjectus manet. 3. Quantumcunque tamen sit doli capax, ante annos pubertatis non posse obligari voto solemni Religionis, propter Ecclesiæ statutum, quod respicit id quod in pluribus accidit. 4. Post annos pubertatis, posse jam se voto Religionis obligare, vel simplici, vel solemni, absque voluntate parentum.

RESOLUTIO IV. *Interdum legitimè potest dispensari in voto.*] RATIONEM TRADIT S. Doctor *artic. 10.* quia vovens sibi quodammodo statuit legem, obligans se ad aliquid, quod est secundum se, & ut in pluribus bonum. Potest tamen contingere, quòd in aliquo casu sit vel simpliciter malum, vel inutile, vel majoris boni impeditivum quod est contra rationem ejus quod cadit sub voto: & ideò necesse est quòd in tali casu determinetur, votum non esse servandum. Et quidem si absolutè determinetur, aliquod votum non esse servandum, dicitur esse dispensatio voti: si autem pro hoc quod servandum erat, aliquid aliud imponatur, dicitur commutatio voti: unde minùs est, votum commutare, quàm in voto dispensare, utrumque tamen est in potestate Ecclesiæ.

Circa jam dicta *Nota 1.* Obligationem voti generatim quatuor modis tolli posse. 1. Per irritationem factam à superiore, cujus consensus requirebatur ad validitatem voti. 2. Per Epiikeiam seu interpretationem, quando scilicet ob circumstantias occurrentes, prudenter judicari potest votum non obligare. 3. Per dispensationem, qua legitimam habens

authoritatem, aliquem liberat ab obligatione voti. 4. Per commutationem, quæ tunc habet locum, quando materia voti mutatur in aliam.

Nota 2. Dubium esse, an sit in Ecclesia potestas propriè dispensandi in voto. *Et ratio* difficultatis est, quia de lege naturali, & divina est, ut quis votum Deo factum impleat, si potest. At non potest Ecclesia in jure naturali, aut divino propriè dispensare, sed tantùm illud interpretari. *Adde* quod non apparet, quomodo possit homo derogare juri, quod Deus in rem voto promissam acquisivit.

Communis tamen sententia oppositum statuit, tum quia Christus generatim promisit Prælatis Ecclesiæ, quicquid solverint super terram, fore solutum in cœlis: quod debet intelligi de omni vinculo, quod homo erga Deum contrahere potest: tum quia cùm Christus dederit Ecclesiæ potestatem relaxandi à vinculo culpæ, & pœnæ, nulla est ratio, cur ei denegaverit potestatem dispensandi in votis, juramentis, aliisque ejusmodi obligationibus erga Deum contractis: tum quia omnino spectat ad suavem fidelium gubernationem, ut potestas illa sit in Ecclesia: tum denique quia Ecclesia sæpe dispensat in votis, quod invalidè, aut illicitè fieri, à viro Catholico affirmari nequit.

Neque obstant rationes pro contraria sententia allatæ, *non quidem prior*, quia etsi Ecclesia non possit facere, ut quis non teneatur exequi votum, manente obligatione per votum contracta: potest tamen tollere ejusmodi obligationem, & ita voventem liberare à debito implendi votum. *Non etiam posterior*, quia non est inconveniens quòd homo possit nomine Dei, & authoritate ab illo accepta, derogare juri quod Deus ipse in rem voto promissam acquisivit.

Nota 3. Quæri etiam posse, an possit Ecclesia dispensare in voto solemni. S. Thomas *art. 11. docet 1.* Ecclesiam posse dispensare in voto solemni conti-

nentiæ, quod Ordini sacro annexum est: quia debitum continentiæ non est essentialiter annexum Ordini sacro, sed tantum ex statuto Ecclesiæ. 2. Ecclesiam non posse dispensare in voto castitatis, per professionem Religionis solemnizato, quod *probat 1. ex cap.* Cùm ad monasterium, de statu Monachorum, ubi Innocent. III. ait, Abdicationem proprietatis, & custodiam castitatis adeò annexam esse regulæ monachali, ut contra eam nec summus Pontifex possit indulgere. *Probat 2.* Quia debitum continentiæ est essentiale statui Religionis, per quem homo abrenunciat sæculo, totaliter Dei servitio mancipatur. Quod non potest simul stare cum matrimonio, in quo incumbit necessitas procurandæ uxoris, & prolis, & familiæ, & rerum quæ ad hoc requiruntur.

Verùm alii communiter, extra scholam S. Thomæ, docent, summum Pontificem posse validè, & licitè legitima causa intercedente, dispensare in voto solemni castitatis religiosæ, quod satis probari potest; tum ex praxi, quam damnare nefas est; tum quia nihil est quod dispensationem possit impedire in voto prædicto. Et quidem id non impedit quòd sit votum castitatis, quia omnium consensu, potest dispensare Pontifex in simplici voto castitatis. Neque etiam quod sit votum solemne, quia votum annexum Ordini sacro est etiam solemne, & tamen Pontifex in eo dispensare potest. Adde quòd solemnitas non est conjuncta voto, nisi ex statuto Ecclesiæ; quare potest Pontifex ea non obstante, in voto dispensare.

Ad fundamentum verò oppositæ sententiæ, sumptum ex authoritate Innoc. III. *Respondetur.* Pontificem, vel non loqui definitivè, tanquam ex cathedra; vel nihil aliud velle, quàm, Monachum ut sic seu quatenus Monachum non posse absoluti à votis, quia hæc sunt essentialia statui Monachali. Inde tamen non sequitur, non posse Pontificem dispensare

in

in votis cum Monacho, sed tantùm quòd si cum eo quoad hoc dispensaret, jam ille desineret esse Monachus. Et hoc etiam ut summum, colligitur ex ratione quæ subjiciebatur ut consideranti perspicuum fiet.

Dices, res per consecrationē in esse sacro cōstituta, non potest amittere consecrationem quamdiu integra manet, ut patet in calice, templo, &c At Religiosus constituitur in esse sacro Religiosi, per consecrationem, seu benedictionem, cùm in hac voti solemnitas consistat. Ergo qui semel Religiosus est, non potest à statu illo excidere, adeoque nec cum illo in votis dispensari potest. *Respondeo* minorem negandam esse, non enim Religiosus quis constituitur per aliquam benedictionem, sed per tria vota substantialia, quæ emittuntur in Religione ab Ecclesia approbata. Et quamvis sic constitueretur, ille authoritate Pontificis tali statu decidere posset, ex probabili sententia eorum qui dicunt, posse calicem consecratum non habere illud esse morale sacrum, quod ex præterita consecratione resultat, si ad usus profanos Pontificis authoritate deputetur.

RESOLUTIO V. *Ad dispensationem, vel commutationem voti requiritur Prælati authoritas.*] RATIO affertur *art. 2.* quia votum est promissio Deo facta de aliquo, quod sit Deo acceptum. Quid sit autem in aliqua promissione acceptum ei cui promittitur, ex ejus pendet arbitrio. At Prælatus in Ecclesia gerit vicem Dei, & ideò in commutatione, vel dispensatione votorum requiritur Prælati authoritas, qui determinet quid sit Deo acceptum. Monet autem S Doctor, omnem dispensationem petitam à Prælato, debere fieri ad honorem Christi, in cujus persona dispensat; vel ad utilitatem Ecclesiæ, quæ est ejus corpus.

Quæri hic potest 1. Penes quos sit potestas dispensandi in votis *Respondeo 1.* Summum Pontificem habere

habere potestatem dispensandi in omnibus votis, ut ex dictis colligi potest 2. Episcopum posse dispensare in omnibus votis, exceptis quinque illis vulgaribus, quæ Pontifici sunt reservata, nempe Castitatis perpetuæ, Religionis, Peregrinationis Hierosolymitanæ, Romanæ, & Compostellanæ. Unde potest dispensare in votis non nubendi, non fornicandi, non petendi debitum, servandi castitatem ad tempus, suscipiendi sacros ordines, ingrediendi Religionem strictiorem; ita ut vovens, minùs strictam amplecti, vel in ea manere possit. Imò si gravis causa urgeat, nec pateat aditus ad Pontificem, potest Episcopus etiam in quinque Prædictis votis dispensare, ut fert communis sententia. 3. Superiores Regularium exemptorum posse similiter cum suis inferioribus dispensare quoad vota, quamvis talis dispensatio vix locum habeat quoad praxim, eo quòd Regularium superiores possunt irritare vota, quæ sine eorum consensu, ab inferioribus emittuntur. 4. Parochos, aliosve Sacerdotes inferiores non habere potestatem dispensandi in votis, nisi ex speciali privilegio, aut facultate à legitimo superiore delagata. 5. Ut quis possit dispensare in votis reservatis, non sufficere quòd habeat generalem facultatem dispensandi in votis omnibus, quia quæ speciem reservata sunt, ea specialem & expressam concessionem requirunt, ut fert communis Canonistarum, & Theologorum sententia.

Quæritur 2. Quid sentiendum sit de potestate commutandi vota. *Respondeo 1.* Posse voventem propria authoritate votum commutare, in id quod evidenter melius est: quia quò opus est melius, eò magis Deo gratum acceptumque est, sicque meliùs finis voti obtinetur. In dubio tamen, an opus sit melius, commutatio facienda non est propria authoritate. At neque fieri debet in votis Papæ reservatis, quia ejusmodi commutatio specialiter prohibita est; nisi quis velit commutare vota illa in professionem vitæ Religiosæ;

ligiosæ: talis enim commutatio licita est, ut docet S. Thomas in responsione ad 1. probatque tum ex cap. Scripturæ de voto, ubi dicitur, reum voti fracti tum nō haberi, qui temporale obsequium in perpetuam Religionis observantiam commutat; tum quia particulare in universali includitur, at omnia alia vota sunt particularium quorundam operum, & per Religionem homo totam vitam suam Dei obsequio deputat.

Respondeo, 2. Ut commutatio voti fiat in æquale, requiri authoritatem superioris, tum quia jura in votorum commutatione eam exigere solent, quod maximè debet intelligi de mutatione in æquale; quia ut votum mutetur in melius, non requiritur talis authoritas; ut autem mutetur in minus bonum, ad hoc necessaria est quædam dispensatio, saltem partialis: quare Prælati authoritas nullo modo esset necessaria ad commutationem votorum, si non requireretur in casu de quo agimus.

Tum quia fidelitas per se exigit, ut quod promissum est, solvatur in propria specie, quare non licet ad arbitrium voventis, mutare determinatam voti materiam, in aliam quæ sibi videtur æquè bona; sequela patet, quia cùm hæc non magis conducat ad gloriam Dei, vel utilitatem voventis, non est cur alteri preferatur. Aliunde verò laudabilius est per se loquendo, servare fidelitatem, quàm non servare. Quare solvendum est in specie, quod promissum est.

Dices, eodem argumento probari posse, commutationem in melius illicitam esse. *Sed contrà*, nam quando aliquid voveo, in hoc voto rationabiliter subintelligitur conditio illa, nisi aliquid melius, Deoque gratius exhibeam: idem autem dici nequit de ista conditione, nisi aliquid æquale tribuam, tum propter jam dicta, tum quia ut patet ex communi sensu, & usu hominum, promissio facta de re aliqua determinata, non censetur facta vel de illa, vel de quacunque alia re æquali. RE-

RESOLUTIO VI. *Quædam observanda sunt in votorum dispensatione, & commutatione.*] QUOD ut meliùs percipiatur *dico 1.* dispensationem non debere dari sine justa causa, aliàs fore non modo illicitam, sed etiam irritam, nulliusque valoris: quia non potest inferior dispensare sine causa, in lege superioris. Unde dispensatio distinguitur ab irritatione, quæ valida est, quando superior etiam sine causa, Votum subditi rescindit, quia hoc potestatem illius non excedit.

Porrò justæ dispensandi causæ sunt. 1. modus faciendi votum, nempe ex levitate aut metu, vel in tenera ætate. 2. Magna difficultas votum exequendi, ut si qui vovit castitatem, graves carnis tentationes experiatur. 3. Magnum nobilis alicujus familiæ bonum, ut si unicus Principis hæres castitatem vovit.

Dico 2. Commutationem voti in melius, non requirere aliam causam: quia ut votum licitè mutetur, sufficit quod fiat aliquid Deo gratius & acceptius, quàm quod promissum erat. Commutationem verò in æquale, causam exigere, quia in ea intervenit aliqua violatio fidelitatis, ad quam honestandam postulatur causa justa, saltem levis, qualis est quòd spes sit voventem alacriùs votum suum, in materia æquali, ad quam magis affectus est, redditurum, vel quid simile.

Dico 3. Accedente causa ad dispensandum sufficienti, posse Prælatum, vel alium qui habet potestatem delegatam, simpliciter dispensare. Tutius tamen esse uti commutatione, quia sæpe contingit, causam quæ allegatur, non sufficere ad dispensationem, sufficere autem ad commutationem. Unde videmus in dispensationibus votorum, quæ Romæ obtinentur, onus aliquod imponi, saltem ut plurimùm.

Dico 4. Confessarios qui habent potestatem commutandi vota, debere ea commutare in aliquid æquale, ut ipsum nomen commutationis sonat.

Qua

Qua tamen in re non est nimis scrupulosè agendum, quia dummodo commutatio bona fide fiat in id, quod spectatis circunstantiis æquè bonum apparet, id sufficiet ut commutatio censeatur valida, & licita.

Dico 5. Etsi per se loquendo, magis expediat vota commutare in similia, verbi causa, votum personale, in onus personale; votum reale, in onus reale; & votum mixtum, in onus mixtum: licet tamen non servare similitudinem illam, adeoque votum personale commutare in onus reale, sicut & votum reale, in onus personale, &c. Quia sic servatur æqualitas, seu similitudo moralis, quod in re morali sufficit. Cæterùm votum personale dicitur, quod est de aliqua actione personali voventis, ut jejunium, oratio; votum reale est, quo promittitur aliquid distinctum ab actione voventis, ut pecunia: at verò votum mixtum dicitur, quod includit actionem hominis, & reales sumptus, ut votum peregrinandi.

CAPUT V.

De Juramento, & adjuratione.

RESOLUTIO I. *Inter externos Religionis actus, numeratur etiam juramentum, quod ex se licitum est & honestum, modo quædam conditiones observentur.*] DE hoc argumento tractat S. Thomas 2. 2. *quæst. 89.* per decem *articulos*, *quorum 1.* Docet, jurare nihil aliud esse quàm, testem Deum invocare. Quod *probat*, quia ex Apostolo *Hebræorum 6.* Juramentum ad confirmationem ordinatur, sed particularia facta hominum non possunt per rationem necessariam confirmari, & ideò quæ de his dicuntur, solent confirmari per testes. Verùm quia humanum testimonium ad hoc non sufficit, tum propter defectum veritatis humanæ, tum propter defectum cognitionis, hinc necessarium fuit recurrere ad testimonium Dei, qui nec mẽtiri potest, neque aliquid ignorare